

25.01.2024 р. Гр.14. Історія України. Урок №71.

Тема: Повсякденне життя.

1. Україна в умовах деєталінізації (1956–1964). Сучасники характеризували цей період як відлигу посеред тоталітарної зими. З політичної сцени зійшла людина, яка тримала у своїх руках усі важелі управління, безжально розправляючись із цілими народами й наводячи жах навіть на найближче оточення. Лібералізація суспільно-політичного устрою наступниками Сталіна, послаблення ідеологічних лещат і звільнення багатьох сотень тисяч в'язнів концтаборів позитивно позначилися на економічному, національному й культурному житті України. Водночас поверховість цих процесів не призвела до зміни панівної системи. Найголовнішим економічним здобутком М. Хрущова була його соціальна політика, яка охоплювала майже всі сторони життя населення. Уже в перші роки його керівництва скорочено тривалість робочого дня для підлітків та в передсвяткові й передвихідні дні для інших категорій працівників, збільшено відпустки для вагітних жінок, скасовано плату за навчання, відмінено жорстокий довоєнний закон, що прикріплював робітників до підприємств, не даючи їм змоги перейти на інші. За хрущовських часів була здійснена справжня «пенсійна революція», яка водночас знизила межу пенсійного віку й підвищила розміри пенсійних виплат. Середня заробітна платня за 1953-1965 рр. у робітників і службовців зросла на третину, а мінімальна — з 27 до 45 крб. У 1957 році нарешті були ліквідовані державні позики, що існували у вигляді облігацій і забирали 10% зарплати трудящих. Проте виплата державного боргу населенню за придбані облігації відкладалася на 20 років. Певні позитивні кроки були здійснені й на селі. Підвищено заготівельні ціни на сільськогосподарську продукцію, скасовано заборгованість колгоспів і радгоспів за поставками продукції тваринництва. На селі замість традиційної оплати праці за так званим «залишковим принципом» (після закінчення господарського року) поступово запроваджується грошове і натуральне авансування. У березні

1956 року прийнято рішення про щомісячне авансування сільських трудівників і додаткову оплату праці в колгоспах. Унаслідок цього в 1958 році грошові фонди на авансування мали вже більше 80% господарств республіки, а понад 500 колгоспів запровадили гарантовану оплату трудодня. Цього року колгоспники, як і всі громадяни України, нарешті отримали паспорти. У липні 1957 року М. Хрущов поставив за мету забезпечити кожну радянську сім'ю окремою квартирою. В Україні за десять років хрущовського керівництва споруджено понад 3 млн. квартир, що значно послабило гостру житлову проблему. Ці п'ятиповерхові будинки були набагато ліпшими проти страхітливих бараків та комуналок. Оцінюючи економічну політику М. Хрущова, варто зазначити, що поряд з відчутними позитивними зрушеннями, його економічні й соціальні перетворення відзначалися поспішністю й непослідовністю. Крилата хрущовська фраза: «Ми за два - три роки розв'яжемо проблему», — стала постійним елементом майже кожної його доповіді чи виступу. Правління Хрущова було періодом постійних пропагандистських обіцянок, більшість з яких так і залишилася на папері і в повітрі. У той час було широковідоме популістське гасло «у найближчі роки» наздогнати й випередити США у виробництві м'яса, масла й молока на душу населення чи програма побудови за 20 років матеріально-технічної бази комунізму... Усе це згодом стало серйозною підставою для критики М. Хрущова, спонукало до звинувачення його в проявах суб'єктивізму та волюнтаризму.

Після відступу Хрущова від проголошених раніше демократичних гасел, відмови від колективного керівництва й повернення до фактичного єдиновладдя, а також через серйозні проблеми в забезпеченні промисловими товарами й продуктами харчування, радянські люди починають поступово зневірюватися в кінцевих успіхах хрущовських реформ. Унаслідок невиважених, а іноді й відверто авантюристичних рішень, що спричинили кризу й застій у промисловості й сільському господарстві, від хрущовських економічних новацій насамперед відвертаються робітники й селяни. Іноді це приводило навіть до відкритих народних

виступів проти влади. Проте в 1962 році в Донецьку й Жданові відбуваються вже справжні робітничі страйки й маніфестації, викликані різким підвищенням цін на продукти харчування. Справжньою кульмінацією цих виступів стали події в російському Новочеркаську, де проти семитисячної робітничої демонстрації були застосовані військові підрозділи, що призвело до людських жертв. Наступного року в Одесі робітники відмовилися вантажити масло, що як «братерська допомога» мало бути відправлене на революційну Кубу. У результаті робітничих заворушень у тому ж 1963 році в Кривому Розі був на цілий тиждень уведений воєнний стан. Внутрішній ринок наповнювався непродовольчими товарами (розширювався їхній асортимент і поліпшувалася якість продукції). У побуті дедалі доступнішими для населення ставали нові технічні засоби: фотоапарати, радіоприймачі, телевізори, холодильники, пылососи, електроплити, електропраски, магнітофони, автомобілі та ін.. Впроваджувані заходи з формування та вдосконалення соціальної інфраструктури сприяли поліпшенню соціального забезпечення, медичного обслуговування, організації дозвілля громадян та їх доступу до освіти. . Для поліпшення облаштування життя містян здійснювалися: житлове будівництво, програма з електрифікації, газифікації, теплофікації, водопостачання та каналізаційного забезпечення будинків, розширення сфери сервісу комунальних, соціально-побутових, транспортних послуг і зв'язку. Проблеми налагодження якості побуту жителів сіл здебільшого залежали від місцевої ініціативи та матеріальних можливостей колгоспів.

https://www.youtube.com/watch?v=_z12cK1XdSs

Д/з: Опрацювати §§6-10.